

Winnaar Topbodem-wedstrijd wil altijd meer weten

‘Je kunt de grond niet blijven uitmijnen’

Hij rijdt niet op rupsen of op de nieuwste lagedrukbanden en zijn stro gaat gewoon in de baal. Winnaar van Topbodem Henk Smith heeft zijn titel te danken aan zijn gezonde boerenverstand en leergierigheid. Op een simpele manier en tegen lage kosten probeert hij zijn Oldambtster klei vruchtbaar te houden.

*Henk Smith:
„Bodemgezondheid
en vruchtbaarheid
is geen exacte
wetenschap. Voor
een deel is het ook
gevoel, want de ene
maatregel is soms
strijdig met de andere.
Maar zomaar afgaan
op standaardadviezen
doe ik in ieder geval
niet.“*

TOPBODEM

Topbodem is een initiatief van Akkerwijzer.nl samen met BLGG AgroXpertus, OCI Agro, Sibelco en Kongskilde. Topbodem speelt in op de vraag om het kennisniveau over bodemprocessen te vergroten. Het project bestaat uit een serie artikelen en wordt in het najaar gevolgd door de wedstrijd: wie is de beste bodemmanager?

Het is begin mei als Henk Smith aan het ploegen is achter zijn monumentale boerderij in Beerta (GR). Zware klei ploegen in het voorjaar? „Het is een hoekje overgangsgrond waar ik nog een akkerrand wil inzaaien. Gelukkig valt de grond niet eens zo verkeerd“, zegt Smith. Normaal gesproken komt de ploeg alleen van stal in de zomermaanden, als de tarwestoppel wordt omgelegd om een vals zaaibed te maken voordat de nieuwe winter-tarwe gezaaid wordt.

Met bijna alleen maar tarwe houdt Smith er bewust een simpel bouwplan op na omdat alternatieve gewassen meestal weinig extra's opleveren en omdat hij veel buiten de deur is. Jarenlang werkte hij in de financiële sector en momenteel doet hij veel bestuurlijk werk voor de natuurvereniging Anog, waar hij onder andere meedenkt over een praktische invulling van het vergroeningsonderdeel in het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Hij mag dan gebombardeerd zijn tot topbodemmanager, veel tijd brengt hij op zijn grond niet door. Wel interesseert hem mateloos wat er in de bodem gebeurt en welke effecten teeltmaatregelen hebben op de bodem. Via een Nuffield-studiebeurs (genoemd naar Lord Nuffield, van de Nuffield-trekkers) heeft hij zich bovendien uitgebreid kunnen bezighou-

den met biodiversiteit en bodemgezondheid. Het leverde hem contacten op over de hele wereld en dat is altijd goed voor nieuwe inzichten. „In Australië heb ik de '90 mile desert' bezocht, een gebied waar vroeger niets wilde groeien. Halverwege de vorige eeuw kwamen wetenschappers erachter dat het in de grond ontbrak aan onder andere zink en koper. Door simpelweg die sporenelementen toe te voegen, is het daarna een zeer productief landbouwgebied geworden.“

Albrechtmethode

De chemische kant van de bodem blijft in Nederland doorgaans wat onderbelicht, ervaart Smith. Via de studieclub Bodem in balans heeft hij zich de afgelopen jaren verdiept in de Albrechtmethode. Deze kijkt op bemesting gaat uit van een chemische balans in de bodem en beschouwt NPK als een soort fast food. Gezonde gewassen krijg je alleen als elementen met elkaar in verhouding zijn. Voor de structuur van de grond is bijvoorbeeld de verhouding tussen calcium en magnesium heel belangrijk. Maar ook het kleinste sporenelement moet binnen het bereik van de plant zijn. Smith kan zich goed vinden in deze benadering. Hij heeft analyses laten doen en

zich laten adviseren door Eltjo van Cingel, die vanuit Canada de Albrechtmethode aan de man brengt.

Vorig jaar heeft hij op basis van dit advies een specifieke kunstmestblend laten samenstellen, met behalve een beetje N, P en K ook magnesium, koper, zwavel, calcium, borium en natrium. „Dat was puur ter reparatie. Gelukkig hoeft dat niet al te vaak, want zo'n blend is best prijzig.“ Aanvullend heeft hij gespoten met mangaan – „dat zit hier bijna niet in de grond“ – en Crop Fuel. Ook heeft hij zijn standaard KAS-bemesting in de loop der jaren vervuld voor Sulfan, een mix van stikstof en zwavel, en later Basammon, een langzaamwerkende stikstofmeststof met meer calcium. Het zijn niet-alledaagse keuzes die Smith maakt. De Topbodem-jury prijst hem hierom, maar Smith wil niet klinken alsof hij het allemaal weet. „Het is geen exacte wetenschap. Voor een deel is het ook gevoel, want de ene maatregel is soms strijdig met de andere. Maar zomaar afgaan op standaardadviezen doe ik in ieder geval niet.“

Eendenmest

Ook op het gebied van dierlijke mest pakt Smith het net even anders aan. Van ►

Deeltijdakkerbouwer

Henk Smith heeft in Beerta (GR) een akkerbouwbedrijf van 50 hectare. Op de 60 procent afslibbare klei houdt hij er een simpel bouwplan op na, van bijna alleen wintertarwe, op een hoekje suikerbieten en wat akkerranden na. „Ik heb lange tijd 40 uur buiten de deur gewerkt, ben op dit moment veel bestuurlijk actief en mijn vriendin woont in Utrecht. Vandaar dat in combinatie met de zware grond een rechttoe rechtaan bouwplan mij prima past.“ Smith werkt veel samen met zijn buurman, met wie hij ook een paar machines deelt.

Wat betreft de grondbewerking houdt Smith het bij de ploeg. „Ik ben wel geïnteresseerd in niet-kerende grondbewerking, maar ik zie dat op mijn bedrijf voorlopig niet zitten. Ik kan voor mijn areaal niet gaan investeren in nieuwe machines.“

drijfmest moet hij niks hebben. „Dat is dood materiaal, zeker als het uit de vergister komt. Ook heb ik in het voorjaar liever geen sleepslangmachine op mijn land.“ De akkerbouwer maakt gebruik van eendenmest uit een strostal, die hij over de stoppel uitrijdt. Zodra het stro van het land is, gaat er 6 tot 7 ton van de vaste mest op een hectare en werkt hij het onder met de ploeg. Stro verhakselen achter de combine, in plaats van afvoeren, zal hij niet snel doen. „Stro levert toch een bijdrage aan het graansaldo. En via de vaste mest voer ik weer aan wat ik heb afgevoerd. Mijn organische-stofbalans is licht positief.“

Wat betreft de grondbewerking houdt Smith het bij de ploeg. „Ik ben wel geïnteresseerd in niet-kerende grondbewerking, maar ik zie dat op mijn bedrijf voorlopig niet zitten. Ik kan voor mijn areaal niet gaan investeren in nieuwe machines, zeker niet omdat je een ploeg voor noodgevallen achter de hand moet houden. Maar grote bedrijven, die in hun eentje een paar honderd hectare bewerken, die snap ik wel. Ploegen kost ontzettend veel tijd en brandstof.“ Ook aan banden geeft Smith geen kapitalen uit. „Met mijn areaal lukt het meestal nog om de droge momenten te benutten. Van natte grond moet je afblijven.“

Wat mechanisatie betreft zitten de jongste investeringen in precisietechnieken. Hij maakt biomassa kaarten met een gewasscanner en zijn kunstmeststrooier is geschikt om plaats-specifiek te strooien. „Op dit moment kan

ik er nog weinig mee. Maar ik denk dat die technieken zich heel snel zullen ontwikkelen. Daar wil ik op voorbereid zijn.“

Bodemleven

Wat hem niet lekker zit, is dat er vrij weinig leven in zijn grond zit, terwijl het organische-stofgehalte met 4,5 procent prima is. Voor groenbemesters biedt zijn bouwplan geen ruimte en er wordt daarom weinig vers organisch materiaal aangevoerd. Dat zou een van de verklaringen kunnen zijn. Maar Smith is ook benieuwd naar de invloed van gewasbeschermingsmiddelen op het bodemleven. „Daar weten we nog maar weinig van. Ik zou veel meer willen weten over de effecten: hoe maak je zo min mogelijk kapot? Bovengronds zie je dat beter. Zo spuit ik al jaren niet meer tegen luis en het graanhaantje. Sinds ik dat niet meer doe, valt me op dat de zwaluwen weer laag overvliegen omdat er allerlei insecten te vinden zijn. Alles wegvagen met de spuit is geen oplossing en het kost volgens mij meer geld dan het oplevert. We kunnen meer halen uit natuurlijk evenwicht. Vandaar dat ik me ook met akkerranden bezig houd, omdat die volgens mij echt nut hebben.“

Smith denkt dat de gangbare sector kan leren van de biologische sector. „Biologische boeren zijn in de regel meer bezig met de plant en denken na over hun teeltsysteem als geheel. Dat maakt ze niet per se betere

boeren, maar de manier van denken spreekt me aan. Je moet met de natuur meeboeren in plaats van er tegenin gaan.“

Beter

Heeft een topbodemmanager ook topopbrengsten? Smith glimlacht. „De oogst van vorig jaar ligt nog achter de planken, dus ik weet mijn opbrengst nog niet. Ik denk niet dat ik afwijk van mijn collega's. In het algemeen streven we in het Oldambt naar 10 ton wintertarwe per hectare. Het ene jaar haal je dat wel en het andere jaar niet. Maar als ik met collega's praat, heeft bijna iedereen het gevoel dat er meer in moet zitten. Het gaat van ons af, zo voelt het. De opbrengsten zijn wel gestegen, door betere rassen en betere gewasbeschermingsmiddelen, maar de bodem levert niet meer zoals vroeger. Ik denk dat dat komt omdat we de bodem steeds meer zijn gaan uitmijnen. Als je het maximale uit je grond wilt blijven halen, zul je daar ook wat voor terug moeten doen. De vraag is alleen: hoe? Daar probeer ik een antwoord op te vinden.“ ■

AKKER

Gezond boerenverstand en leergierig

Winnaar van Topbodem Henk Smith heeft zijn titel te danken aan zijn gezonde boerenverstand en leergierigheid. Bekijk het finalistenfilmpje op www.akkervijzer.nl/topbodem.